

Kurs Organizatora Turystyki PTTK 2009/2010

Etnografia cz. 2

Wyznania Polski

Małgorzata Gładyś

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej Koło nr 23
przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Zakres materiału

- Część 1
 - Mniejszości narodowe i etniczne
- Część 2
 - Wyznania Polski
- Część 3
 - Kultura ludowa w Polsce

Wyznania Polski

rzymskokatolickie

prawosławne

grekokatolickie

protestanckie

judaizm

islam

karaimizm

ormiańskie

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Grupy wyznaniowe w Polsce

Kościół lub związek wyznaniowy	Liczba wyznawców w 2007 r.	% udział
Kościół katolicki		
Kościół Rzymskokatolicki	34 mln	89%
Kościół Greckokatolicki	53 tys.	0,14%
Kościół Ormiański	5 tys.	0,01%
Prawosławne		
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny	50 tys.	0,13%
Wschodni Kościół Staroobrzędowców RP	450	0,001%
Starokatolickie		
Kościół Starokatolicki Mariawitów	25 tys.	0,07%
Kościół Polskokatolicki	20 tys.	0,05%

Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie

Grupy wyznaniowe w Polsce

Kościół lub związek wyznaniowy	Liczba wyznawców w 2007 r.	% udział
Protestanckie i tradycji protestanckiej		
Kościół Ewangelicko-Augsburski	75 tys.	0,20%
Kościół Zielonoświątkowy	20 tys.	0,05%
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	10 tys.	0,03%
Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP	6 tys.	0,02%
Chrześcijański Kościół Głosicieli Dobrej Nowiny	5 tys.	0,01%
Nowoapostolski Kościół w Polsce	5 tys.	0,01%
Kościół Chrześcijan Baptystów	5 tys.	0,01%
Kościół Ewangelicko-Methodystyczny	4,5 tys.	0,01%
Kościół Ewangelicko-Reformowany	3,5 tys.	0,01%

Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie

Grupy wyznaniowe w Polsce

Kościół lub związek wyznaniowy	Liczba wyznawców w 2007 r.	% udział
Inne		
Związek Wyznania Świadków Jehowy	130 tys.	0,34%
Muzułmański Związek Religijny	5 tys.	0,01%
Misja Buddyjska Trzy Schronienia w Polsce	2 tys.	0,005%
Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtchang w Polsce	2 tys.	0,005%
Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich w RP	1,2 tys.	0,003%

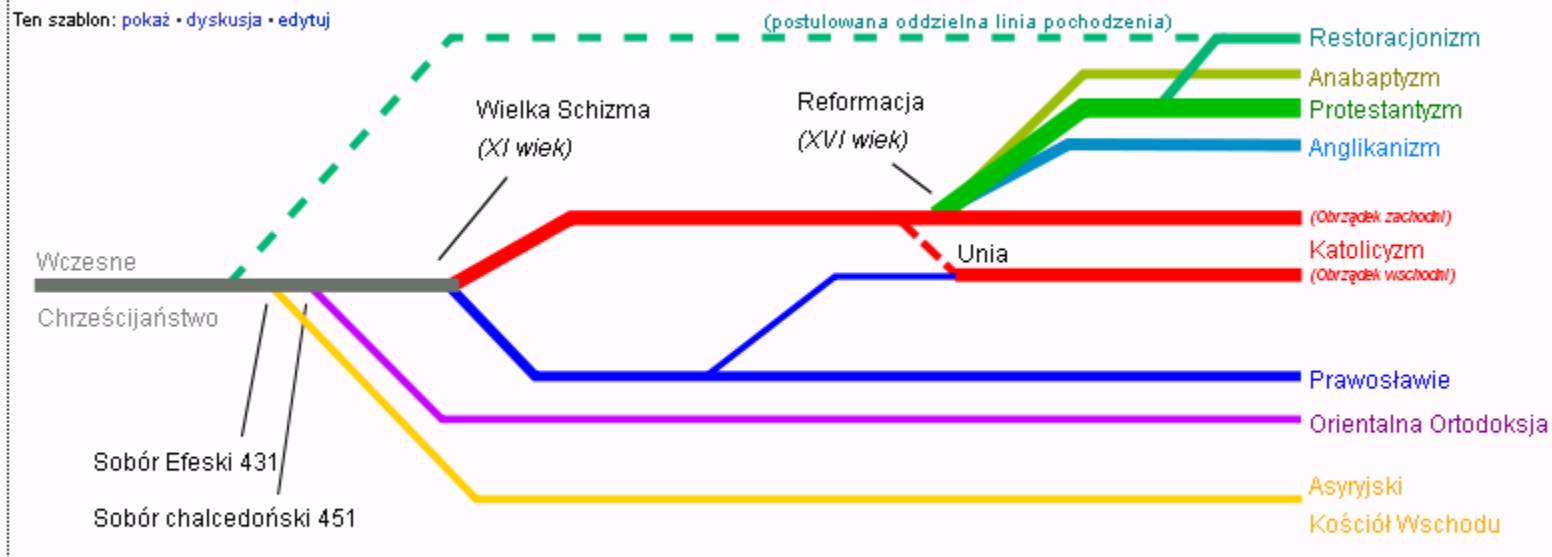
Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie

Drzewo genetycznej klasyfikacji wyznań chrześcijańskich

Główne odłamy Chrześcijaństwa

Ten szablon: [pokaż](#) • [dyskusja](#) • [edytuj](#)

Wyznania protestanckie: Adwentyzm, Baptyzm, Kalwinizm, Kościoły Chrystusowe, Luteranizm, Metodyzm, Pentekostalizm, Unitarianizm

Wyznania restoracjonistyczne: Badacze Pisma Świętego, Chrystadelfianie, Święci w Dniach Ostatnich, Świadkowie Jehowy

Wyznania katolickie: Polskokatolicyzm, Mariawityzm, Tradycjonalizm, Kościoły utrechckie, Liberalizm

Studencki Klub Przewodników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie

Kościół katolicki

- Obrządek zachodni (łaciński):
 - Kościół Rzymskokatolicki
- Obrządek wschodni:
 - Kościół Greckokatolicki (bizantyjsko-ukraiński)
 - Kościół Ormiański

Kościół Greckokatolicki

- Oficjalnie Kościół katolicki obrządku bizantyjsko-ukraińskiego (inaczej Kościół unicki lub greckokatolicki)
- Wyznanie wywodzące się z prawosławia, założone przez wyznawców polskich (Unia Brzeska 1596)
- Drugi co do liczebności kościół na Ukrainie (najważniejszy ośrodek – Lwów)
-

Kościół Ormiański

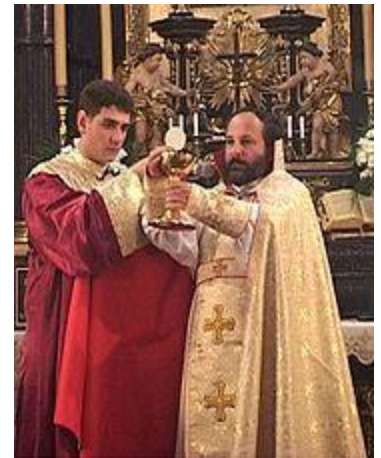
- Kościół katolicki obrządku ormiańskiego
- Wywodzący się z założonego w 301 r. w Armenii Apostolskiego Kościoła Ormiańskiego
- I unia z Rzymem XIII – XIV w., w XVII wieku odnowiona we Lwowie
- Ok. 600 tys. wiernych w Armenii, Argentynie, Kanadzie, Francji, Libanie, Syrii, Turcji, USA, Polsce
- W Europie Wsch. podlega bezpośrednio Stolicy Apostolskiej

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Obrządek ormiański

- W modlitwach język grabar (staroormiański)
- Główne różnice w układzie mszy świętej i sakramentach:
 - Dominacja śpiewu chóru
 - Liturgia wydłużona do 1,5 h
 - Ustawienie kapłana tyłem do wiernych
 - Połączenie chrztu z bierzmowaniem

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Prawosławie

- Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny
- Staroprawosławna Pomorska Cerkiew RP

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny

- Odłam chrześcijaństwa, powstały w 1054 r. w wyniku tzw. schizmy wschodniej
- Brak uznania zwierzchnictwa Papieża
- Liturgia w obrządku wschodnim (bizantyjskim)
- Drugi co do wielkości związek wyznaniowy w Polsce

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTUK w Warszawie**

Prawosławie

- Różnice w doktrynie:
 - Odrzucenie idei odpustu i czyśćca
 - Odrzucenie dogmatu o niepokalanym poczęciu NMP
 - Odrzucenie dogmatu o wniebowzięciu NMP („zaśnięcie”)
 - Brak wymogu celibatu u niższego duchowieństwa
- Kalendarz juliański

Prawosławie i Grekokatolicyzm

- Cerkiew – prawosławna i grekokatolicka świątynia
- Sobór – prawosławna katedra i bazylika

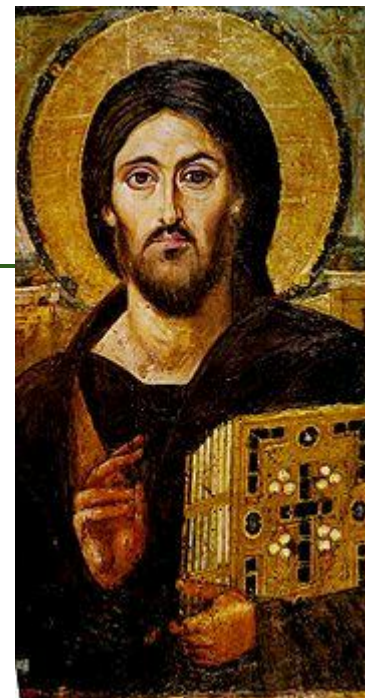

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Prawosławie i Grekokatolicyzm

- Ikona – obraz sakralny, wyobrażający postacie świętych, sceny z ich życia oraz sceny biblijne
- Ikonostas - ściana z ikonami, która w cerkwi oddziela miejsce ołtarzowe od nawy przeznaczonej dla wiernych

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Staroprawosławna Cerkiew Pomorska RP

- Staroobrzędowcy, starowiercy
- Odłam prawosławia powstały w Rosji w wyniku sprzeciwu wobec reform w połowie XVII w. (postrzeganych przez staroobrzędowców jako herezje)
- W wyniku ucieczek przed prześladowaniami dotarli m.in. do Polski (koniec XVIII w.)

Staroobrzędowcy (starowiercy)

- Dwie grupy:
 - Bezpopowcy – odrzucili kapłanów i sakramenty
 - Popowcy – przyjmowali kapłanów wyświęconych przez prawosławie
- W Polsce bezpopowcy
- Doktryna oparta na Piśmie Świętym, doktrynie o Trójcy Świętej, uznaniu siedmiu sakramentów, kultu świętych i Maryi.

Staroobrzędowcy (starowiercy)

- Molenna – świątynia staroobrzędowców

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Protestantyzm

- Wyznania powstałe głównie na skutek reformacji w XVI w. zapoczątkowanej przez Marcina Lutra
- Pięć zasad protestantyzmu
 - Sola scriptura (tylko pismo)
 - Soli fide (tylko wiara)
 - Sola gratia (tylko łaska)
 - Solus Christus (tylko Chrystus)
 - Soli Deo gloria (tylko Bogu chwała)

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Protestantyzm

- Dwa główne nurty:
 - Ewangelicyzm – protestanci z historycznych kościołów reformacji:
 - luteranie – Kościół Ewangelicko-Augsburski,
 - kalwini – Kościół Ewangelicko-Reformowany
 - metodyści – Kościół Ewangelicko-Metodystyczny
 - Ewangelikalizm
 - Baptysci
 - Adwentyści
 - Zielonoświątkowcy

Protestantyzm

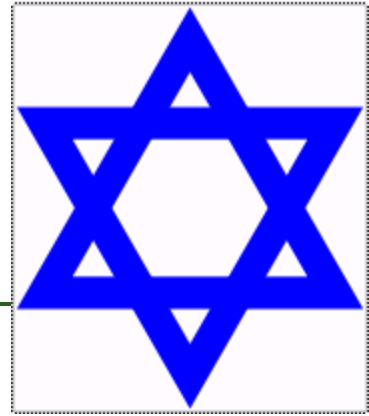
- Zbór – określenie lokalnej wspólnoty Kościołów protestanckich, również określenie budynku (kościoła)
- Pastor – duchowny pełniący obowiązek duszpasterskie w zborze

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Judaizm

- Religia ukształtowana w II tysiącleciu p.n.e.
- Oczekiwanie na mesjasza
- Przepisy prawa dotyczące przygotowywania i spożywania posiłków (koszerność)
- Święcenie soboty (szabat) – od piątkowego zmierzchu do sobotniego zmierzchu

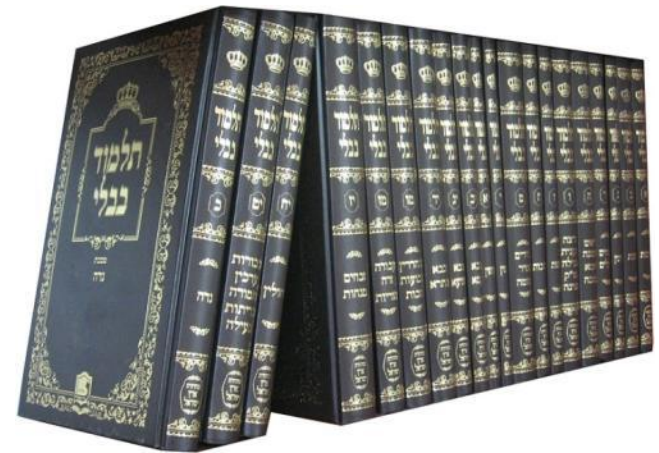

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Judaizm

- Tora (*księgi Mojżeszowe, Pięcioksiąg*) – pierwszych pięć ksiąg Biblii, zapisane na zwoju ze skóry
- Talmud – komentarz do Tory zawierający wyjaśnienia jak przestrzegać prawa zawartego w Torze

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Judaizm

- Rabin – duchowy doradca, prowadzący nabożeństwa i sprawujący opiekę nad synagogą i życiem religijnym w gminie żydowskiej
- Cadyk – charyzmatyczny przywódca chasydyzmu, któremu przypisywano zdolność czynienia cudów i uzdrawiania

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Judaizm

- Synagoga (*bożnica*) – żydowski dom modlitwy
- Bima – podwyższone miejsce przeznaczone do czytania i wygłaszania Tory
- Aron-Hakodesz – miejsce przechowywania zwojów Tory w synagodze

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Judaizm

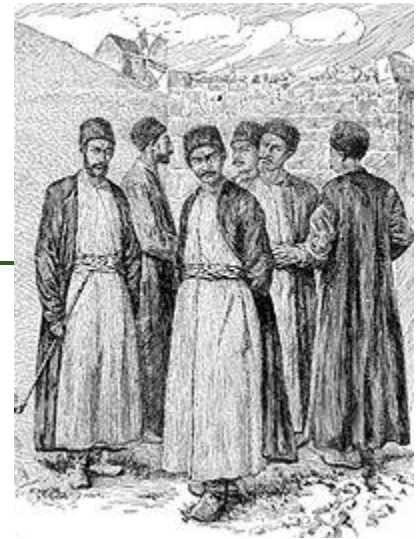
- Kirkut – cmentarz żydowski
- Macewa – tablica nagrobna
- Ohel – żydowski grobowiec murowany, wzniesiony nad jednym lub wieloma grobami, budowany dla uczczenia pamięci znaczących osób

Karaimizm

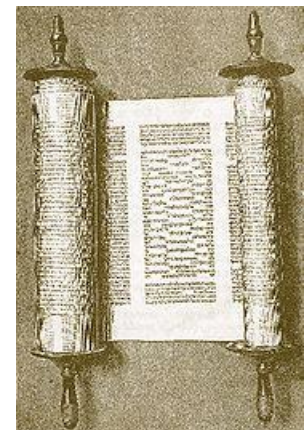
- Religia wywodząca się z judaizmu (wyodrębniona ok. VII w.)
- Podstawowym źródłem wiary jest Tora (Pięcioksiąg Mojżeszowy)
- Językiem liturgii jest hebrajski
- W Polsce wyznawcami karaimizmu są nieliczni przedstawiciele mniejszości karaimskiej

Karaimizm

- Kieneses – świątynia karaimska
- Echał – szafa ołtarzowa w kienesie, służąca do przechowywania Rodałów
- Rodał – ręcznie pisany tekst Pięcioksiągu Mojżeszowego (Tory)

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Islam

- 622 r. – początek ery muzułmańskiej
- Mahomet – prorok i twórca islamu, podczas kontemplacji doznał wizji i zaczął głosić zasady nowej religii
- Wspólne korzenie z judaizmem i chrześcijaństwem
- Symbol islamu – szahada

Islam

- Meczet – muzułmański dom modlitwy
- Minaret – wysoka wieża stawiana przy meczecie, z której nawoływano wiernych na modlitwę
- Mizar – muzułmański cmentarz

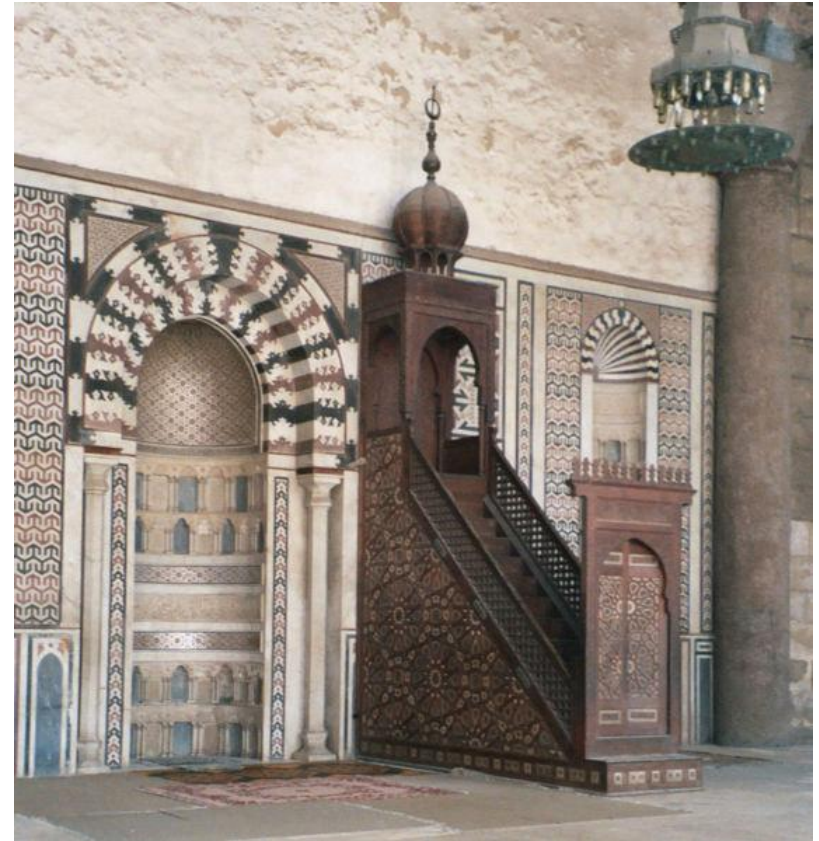

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Islam

- Mihrab – nisza w ścianie, wskazująca kierunek modlitw (kierunek Mekki)
- Minbar – kazalnica islamska, stawiana obok mihrabu
- Koran – święta księga islamu

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**

Dziękuję za uwagę!

**Studencki Klub Przodowników Turystyki Górskiej
Koło nr 23 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie**